Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Komission ehdotus ajoneuvojen kiertotalousasetukseksi

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta, asetusten (EU) 2018/858 ja 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivien 2000/53/EY ja 2005/64/EY kumoamisesta (U 72/2023 vp)

20.2.2024

Eini Lemmelä
Ympäristöministeriö

Ehdotuksen tarkoitus ja tavoitteet

- Euroopan komissio antoi 13.7.2023 ehdotuksen asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta (COM(2023) 451 final)
- Ehdotuksen käsittely neuvoston ympäristötyöryhmässä alkaa 29.2.2024
- Asetus korvaisi romuajoneuvodirektiivin (2000/53/EY) ja kierrätettävyysdirektiivin (2005/64/EY)
- Tarkoituksena tuoda yhteen ja harmonisoida ajoneuvojen suunnittelua, valmistusta ja jätehuoltoa koskevat säännöt
- Tavoitteena
  - Edistää ajoneuvojen suunnittelua ja valmistusta uudelleenkäytettäviksi, kierrätettäviksi ja hyödynnettäviksi
  - Lisätä romuajoneuvojen osien uudelleenkäyttöä sekä materiaalien kierrättämistä ja hyödyntämistä
  - Estää romuajoneuvojen katoaminen asianmukaisen jätehuollon ulkopuolelle
  - Vähentää ajoneuvojen elinkaarenaikaisia ympäristöhaittoja
  - Auttaa turvaamaan kriittisten raaka-aineiden saantia EU:ssa

Soveltamisala

- Sovellettaisiin henkilöautoihin ja pakettiautoihin.
- Myöhemmin osaa vaatimuksista sovellettaisiin myös linja-autoihin, kuorma-autoihin, perävaunuihin, moottoripyöriin, kolmi- ja nelipyöriin sekä erikoiskäyttöön tarkoitettuihin ajoneuvoihin.
- **Ei sovellettaisi lainkaan moottoriajoneuvojen ja niiden perävaunujen määräaikaiskatsastuksista annetun direktiivin (2014/45/EU) 3 artiklan 7 kohdassa tarkoitettuihin museoajoneuvoihin**:

  ’museoajoneuvolla’ tarkoitetaan ajoneuvoa, jota rekisteröintijäsenvaltio tai jokin sen nimetyistä hyväksyntäelimistä pitää historiallisesti merkittävänä ja joka täyttää kaikki seuraavat ehdot:

  - se on valmistettu tai rekisteröity ensimmäisen kerran vähintään 30 vuotta sitten;
  - sen erityinen tyyppi, sellaisena kuin se on määritelty asiaa koskevassa unionin tai kansallisessa lainsäädännössä, ei ole enää tuotannossa;
  - se on historiallisesti säilynyt ja alkuperäistä vastaavassa kunnossa eikä sen pääkomponenttien teknisiin ominaisuuksiin ole tehty oleellisia muutoksia;

Ajoneuvojen suunnitteluvaatimukset ja valmistajien velvollisuudet

- Ajoneuvojen suunnitteluun ja valmistukseen kiertotalousvaatimuksia, jotka todennettaisiin ajoneuvojen tyyppihyväksynnässä ja valvottaisiin markkinavalvonnassa
  - Uudelleenkäytettävyys- ja kierrätettävyysvaatimus (85 %)
  - Uudelleenkäytettävyys- ja hyödynnettävyysvaatimus (95 %)
  - Ajoneuvojen sisältämästä muovista 25 % kierrätettyä
  - Haitallisten aineiden käytön kiellot ja poikkeukset
  - Ajoneuvot suunniteltava siten, että tietyt osat ja komponentit ovat irrotettavissa, kun ajoneuvosta on tullut jätettä
  - Sähköajoneuvoakut ja sähkömoottorit voitava vaivattomasti ja vahingoittamatta irrottaa ja vaihtaa sekä käyttövaiheen että jätehuoltovaiheen aikana
- Ajoneuvojen valmistajille uusia tiedonanto- ja merkintävelvollisuuksia
- Ajoneuvojen valmistajien laadittava kullekin ajoneuvotyypille kiertotalousstrategia
- Ajoneuvon digitaalinen kiertotalouspassi

Romuajoneuvojen jätehuolto

- Laajennettu tuottajavastuu
  - Tuottajan järjestettävä romuajoneuvojen jätehuolto kustannuksellaan ja haettava merkintää tuottajarekisteriin
  - Tuottajalla tarkoitettaisiin valmistajaa, maahantuojaa tai jakelijaa, joka ammattimaisesti saattaa ajoneuvon ensimmäistä kertaa markkinoille jäsenmaan alueella (ml. etäkauppa)
  - Kustannusvastuun tarkennukset ja valvonta, tuottajamaksujen mukauttamiskriteerit, lisävaatimuksia omavalvontaan, jäsenvaltioiden rajat ylittävä kustannusvastuu
- Vaatimuksia romuajoneuvojen keräykselle ja käsittelylle
  - **Romuajoneuvon omistajalle velvollisuus toimittaa se valtuutettuun käsittelylaitokseen tai keräyspisteeseen ilman aiheetonta viivytystä saatuaan tiedon siitä, että ajoneuvo täyttää jonkin romuajoneuvon kriteereistä**
  - Romuajoneuvon omistajan ja käsittelylaitoksen on esitettävä romutustodistus viranomaiselle
  - Romuajoneuvojen uudelleenkäyttö-, kierrätys- ja hyödyntämistavoitteet
  - Tiettyjen osien ja komponenttien irrottaminen ja arviointi
  - Uudelleenkäytettävien osien merkintä ja takuu

Käytettyjen ajoneuvojen omistajanvaihdokset ja vienti

- **Kriteerit, joiden avulla määriteltäisiin, onko ajoneuvo romuajoneuvo**
  - Tekninen ja taloudellinen korjauskelvottomuus
- **Omistajanvaihdosta varten ajoneuvon omistajan olisi voitava osoittaa, että ajoneuvo ei ole romuajoneuvo**
  - Menettelyt epäselvät
- **Käytetty ajoneuvo voitaisiin viedä EU:n ulkopuolelle vain, jos se ei ole romuajoneuvo ja jos se on liikennekelpoinen jäsenmaassa, jossa se on viimeksi rekisteröity**
- Jokaisesta ulkomaille vietäväksi tarkoitetusta käytetystä ajoneuvosta olisi toimitettava tulliviranomaiselle valmistenumero ja todistus siitä, että käytetyn ajoneuvon vientiä koskevat vaatimukset täyttyvät
- Tulliviranomainen valvoisi käytettyjen ajoneuvojen vientiä yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa
- Jäsenmaiden viranomaisten olisi tehtävä valvonnassa yhteistyötä
- Valvonnassa tarkoitus hyödyntää sähköisiä järjestelmiä (MOVE-HUB ja unionin tullialan yhdennetty palveluympäristö)

Keskeiset vaikutukset Suomessa

- **Asetus rajoittaa omaisuuden suojan piiriin kuuluvaa esineisiin kohdistuvaa omistusoikeutta**
  - Omistajan velvollisuuden toimittaa romuajoneuvo valtuutettuun käsittelylaitokseen voidaan arvioida puuttuvan omaisuudensuojaan
  - Käytetyn ajoneuvon omistusoikeutta ei voisi siirtää toiselle, jos ajoneuvo on romuajoneuvo
  - Käytettyä ajoneuvoa ei saisi viedä EU:n ulkopuolelle, jos se on romuajoneuvo tai jos se ei ole liikennekelpoinen
- Asetus saattaisi lisätä hallinnollista taakkaa käytettyjen ajoneuvojen omistajanvaihdoksissa ja viennissä.
- Laajennettu tuottajavastuu tulisi uutena perävaunujen valmistajille (noin 30 kpl), kuorma-autojen valmistajille (1 kpl) sekä soveltamisalaan mukaan otettavien ajoneuvojen maahantuojille ja jakelijoille.
- Valmistajille tulisi myös velvollisuus antaa tietoa ajoneuvojen osien, komponenttien ja materiaalien irrottamisesta ja vaihtamisesta.
- Asetus hyödyttäisi romuajoneuvojen jätehuollon toimijoita, sillä se toisi lisää romuajoneuvoja tuottajavastuun piiriin.
- Asetus edellyttäisi romuajoneuvojen käsittelijöiltä kehitystyötä ja investointeja ja lisäisi tuottajien kustannuksia. Kustannukset voisivat siirtyä ajoneuvojen hintoihin.
- Asetus lisäisi ajoneuvojen tuottajayhteisön ja valvontaviranomaisten työmäärää.

Valtioneuvoston kanta 1/2

- Ehdotus on yleisesti ottaen kannatettava. Ajoneuvojen kiertotalouden edistäminen tärkeä tavoite.
- Suhtaudutaan lähtökohtaisesti myönteisesti:
  - Soveltamisalan laajentamiseen uusiin ajoneuvoluokkiin
    - ➢ Rajausten tarkoituksenmukaisuutta arvioitava
  - Ajoneuvojen valmistajiin kohdistuviin vaatimuksiin
    - ➢ Huomioitava tavoitteiden ja vaatimusten välinen tasapaino ja vaikutukset valmistajien kilpailukykyyn
    - ➢ Haitallisten aineiden kieltoihin voitava säätää poikkeuksia, jos vaihtoehtoja ei ole kohtuullisella hinnalla saatavilla
  - Uudelleenkäyttö-, kierrätys- ja hyödyntämistavoitteiden asettamiseen
    - ➢ Tavoitteiden oltava teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa
    - ➢ Huomioitava romuajoneuvoihin sisältyvät haitalliset aineet ja niitä koskeva EU:n lainsäädäntö
    - ➢ Arvioitava kierrätysmuovin käyttövaatimuksen toteutettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta
  - Ehdotukseen, että uudelleenkäyttöön sopivia osia ei pidettäisi jätteenä
    - ➢ Ei saa johtaa jätteensiirtoasetuksen kiertämiseen tai materiaalien hyödyntämiseen tuottajavastuujärjestelmän ulkopuolella

Valtioneuvoston kanta 2/2

- Tavoite estää romuajoneuvojen katoaminen on hyvä
  - Puututtava laittomaan vientiin myös jäsenmaiden välillä
  - **Käytettyihin ajoneuvoihin liittyviä ehdotuksia täsmennettävä ja niiden tarkoituksenmukaisuutta arvioitava**
  - **Romuajoneuvojen määrittelykriteereitä tarkennettava ja selkeytettävä**
- Tuottajavastuun, jätehuollon ja valvonnan järjestämiseen jätettävä riittävästi kansallista liikkumavaraa
- Tuottajavastuullinen taho määriteltävä jäsenvaltiotasolla, ei EU-tasolla
  - Kannatetaan toimia, joilla saataisiin etämyynnin ja kuluttajien omatoimisen maahantuonnin tapauksessa toisessa maassa sijaitseva tuottaja vastaamaan tuottajavastuuvelvoitteistaan Suomessa.
- Jäsenmaiden välinen yhteistyö tärkeää
  - Viranomaisille ei tulisi aiheutua merkittävästi uusia tehtäviä tai tarvetta ottaa käyttöön uusia tietojärjestelmiä.
- Seuraamuksia koskevaa sääntelyä tarkentaa ja sen asianmukaisuutta arvioida
- Säädösvallan siirron asianmukaisuutta, laajuutta ja tarkkarajaisuutta tarkasteltava
- Siirtymäaikojen asianmukaisuutta arvioitava ja varmistettava riittävä aika kansalliselle täytäntöönpanolle

Kiitos

Eini Lemmelä
eini.lemmela@gov.fi
p. 0295 250 032

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi